

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

Факультет гідрометеорології і екології

Кафедра екології та охорони довкілля

Силабус курсу
«СТАЛИЙ РОЗВИТОК РЕГІОНІВ»
(обов'язковий)

Рівень вищої освіти:	Другий (магістерський)
Галузь знань:	G Інженерія, виробництво та будівництво
Спеціальність:	G2 Технології захисту навколишнього середовища
Освітньо-професійна програма:	Технології захисту навколишнього середовища
Обсяг:	4 кредити ЄКТС, 120 год.
Семестр, рік:	II семестр, I рік навчання
Дні, час, місце:	вул. Львівська, 15, НЛК № 2, за розкладом
Викладач:	Чугай Ангеліна Володимирівна, доктор технічних наук, професор, завідувачка кафедри екології та охорони довкілля
Контактний тел.:	+38(067)483-49-87
E-mail:	env_prot@onu.edu.ua avchugai@ukr.net
Робоче місце:	вул. Львівська, 15, НЛК № 2, кафедра екології та охорони довкілля, каб. 411
Консультації:	вул. Львівська, 15, НЛК № 2, каб. 411 щотижнево за розкладом (проф. Чугай А.В.)

Комунікація

Комунікація зі здобувачами буде здійснюватися через вказані адреси електронної пошти та очні/заочні зустрічі на консультаціях. Всі робочі оголошення надсилаються через старосту академгрупи на електронну пошту або через чат академгрупи у Viber. Студенти мають регулярно перевіряти повідомлення і вчасно на них реагувати.

Анотація курсу

Предмет вивчення дисципліни – поняття сталого розвитку, гармонізація економічних, екологічних та соціальних аспектів розвитку, основні підходи до розробки стратегій сталого розвитку регіонів.

Пререквізити курсу – дисципліни «Альтернативна енергетика та ресурсозберігаючі технології», «Екологізація процесів техногенезу».

Постреквізити курсу – курс «Принципи управління промисловими і побутовими відходами», кваліфікаційна робота магістра.

Мета курсу – формування у студентів світогляду щодо шляхів гармонізації екологічних, економічних та соціальних аспектів людської

діяльності на основі глобальних принципів сталого розвитку, ознайомлення з основними підходами до розробки стратегій сталого розвитку регіонів з урахуванням міжнародного досвіду.

Завдання дисципліни: вивчення сутності та основних понять і принципів концепції сталого розвитку; ознайомлення з глобальними цілями та індикаторами сталого розвитку; міжнародними програмами і концепціями, спрямованими на досягнення сталого розвитку окремих регіонів; стратегічними цілями забезпечення сталого розвитку регіонів України.

Очікувані результати. У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен:

- *знати:* поняття сталого розвитку, основні принципи концепції сталого розвитку; глобальні цілі сталого розвитку; основні законодавчі і нормативні документи, які регламентують сталий розвиток в Україні; алгоритми і моделі сталого розвитку регіонів з урахуванням зарубіжного досвіду;
- *вміти:* аналізувати наукові передумови формування принципів сталого розвитку; аналізувати об'єктивну екологічну ситуацію та виявляти фактори, що негативно впливають на процеси сталого розвитку; визначати стан регіонів із застосуванням індикаторів сталого розвитку.

Опис курсу

Форми і методи навчання

Курс буде викладений у формі лекцій (26 год.) та практичних занять (14 год.), організації самостійної роботи здобувачів (80 год.).

При вивченні навчальної дисципліни «Сталий розвиток регіонів» застосовуються словесний, наочний, практичний, проєктний методи навчання: читання лекцій, пояснення, робота з навчальною літературою, індивідуальні консультації.

Словесні та наочні методи навчання – це лекційні заняття, опитування, консультування, мультимедійні презентації.

Практичні методи – це опрацювання завдань до практичних занять, практичного застосування теоретичного матеріалу при виконанні наукових досліджень.

Проєктний метод розробка програми сталого розвитку території (міської, сільської).

Колективне опрацювання завдань – колективне обговорення результатів практичних занять, обговорення і дискусії щодо проблемних питань лекцій, практичних занять та результатів самостійної роботи.

Для розв'язання навчально-професійних завдань навчальної дисципліни застосовано комплексний підхід до діяльності у процесі навчання. Використовуються класичні дидактичні методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності (лекція-пояснення, бесіда, контроль, самоконтроль, взаємоконтроль і т.п.)

Основні форми (методи) проведення занять – це різні типи лекцій, а також практичні заняття – обговорення теоретико-концептуальних питань, дискусія, співбесіда, презентація результатів.

Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Поняття «сталий розвиток». Глобальні цілі та індикатори сталого розвитку

Тема 1. Концепція сталого розвитку.

Етапи формування концепції сталого розвитку. Складові концепції сталого розвитку. Урядові документи і наукові дослідження в Україні з питань сталого розвитку. Принципи переходу до сталого розвитку.

Тема 2. Глобальні цілі сталого розвитку.

Глобальні цілі сталого розвитку до 2030 р. Характеристика глобальних цілей.

Тема 3. Стратегія сталого розвитку України до 2030 р.

Проект Закону України «Про Стратегію сталого розвитку до 2030 р.». Стратегічні цілі.

Тема 4. Індикатори сталого розвитку.

Система індикаторів ОЕСР. Система індикаторів Комісії ООН зі сталого розвитку. Система індикаторів для поліпшення керування природокористуванням у Центральній Америці. Система еколого-економічного обліку. Метрика для вимірювання процесів сталого розвитку в Україні. Індикатори альтернативного розвитку людства. Міжнародні індикатори сталого розвитку. Методика оцінки сталого розвитку урбосистеми.

Змістовий модуль 2. Сталий розвиток регіонів

Тема 5. Принципи сталого розвитку регіонів в країнах ЄС.

Принципи сталого розвитку у документах ЄС. Цільові програми регіонального розвитку ЄС.

Тема 6. Стратегічні цілі забезпечення сталого розвитку регіонів.

Фактори сталого розвитку території. Механізм державного управління сталим розвитком. Особливості сталого розвитку міських і сільських територій. Індикатори сталого розвитку громад.

Тема 7. Моделі, методи, індикатори сталого розвитку.

Етапи формування стратегії сталого розвитку. Моделі сталого розвитку регіонів. Методики оцінки сталого розвитку регіонів. Індикатори сталого розвитку громад.

Перелік рекомендованої літератури

Основна

1. Степаненко С.М., Владимірова О.Г. Стратегія сталого розвитку: конспект лекцій. Одеса: ОДЕКУ, 2019. 175 с.
2. Боголюбов В.М., Клименко М.О., Мельник Л.Г., Ракоїд О.О. Стратегія сталого розвитку: Підручник / За редакцією професора В.М. Боголюбова. Київ: ВЦ НУБІПУ, 2018. 446 с.
3. Замула І.В., Давидова І.В., Кірейцева Г.В., Корбут М.Б., Травін В.В. Стратегія сталого розвитку: еколого-економічний аспект. Навч. посібник. Житомир: ЖДТУ, 2017. 200 с.

4. Мартиненко В.В., Скорик М.О., Корж М.А., Соколова О.М., Коляда Т.А., Джадалла О.І. Сталий розвиток міст і регіонів ЄС: кращі практики для України: навчальний посібник. Ірпінь: Державний податковий університет, 2025. 352 с.
5. Стратегія сталого розвитку України на період до 2030 року. URL: https://www.undp.org/content/dam/ukraine/docs/SDGreports/UNDP_Strategy_v06-optim.

Додаткова

1. Байцар А. Методичні вказівки з курсу «Сталий розвиток регіонів, міст і громад в Україні». Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка. 2024. 80 с.
2. Згуровський М.З. Аналіз сталого розвитку: глобальний і регіональний контексти: монографія. Київ: НТУУ «КПІ». 2012. 312 с.
3. Добровольський В.В., Безсонов Є.М., Непеїна Г.В., Крисінська Д.О., Сербулова Н.А. Стратегії сталого розвитку: навч. посіб. Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2021. 160 с.
4. Angelina V. Chugai, Tamerlan A. Safranov, Viktor V. Pylypiuk, Iryna O. Soloshych. Assessment of the Environmental State of North-Western Black Sea Coast Territories, Ukraine using Indicators of Sustainable Development. *Ecologia Balkanica*. 2021. Vol. 13, Issue 1. P. 17 – 26.
5. T. Safranov, A. Chugai, A. Kolisnyk, T. Lavrov, A. Mozgovyy. The Environmental Component of Sustainable Development Potential in the Odesa Industrial-Urban Agglomeration. *Ecological Engineering & Environmental Technology*. 2024. Vol. 25, Issue 9. P. 116 – 129.
6. Закон України «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text>.

Оцінювання

Методи поточного контролю: здійснюється шляхом опитування під час лекційних занять, захисту практичних робіт.

Підсумковий контроль: екзамен.

Курс розподілений на 2 змістові модулі. За кожним модулем виконуються тестові контрольні роботи (кожна оцінюється максимум у 15 балів), проводиться опитування на лекційних заняттях, захист практичних робіт. Максимальна сума балів, яку може отримати здобувач за результатами захисту практичних робіт складає 43 бали. Загальна максимальна сума балів по курсу складає 100 балів.

Проведення контролю результатів навчання здобувачів відбувається відповідно до Положення про організацію і проведення контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти Одеського національного університету імені І.І. Мечникова URL: https://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/documents/polozennya/poloz-org-kontrol_2022.pdf.

Самостійна робота здобувачів: до самостійної роботи відносяться підготовка до лекцій, практичних занять. Контроль здійснюється під час проведення лекційних і практичних занять.

Політика курсу

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Слід дотримуватися запропонованих у розкладі термінів складання сесії; перескладання відбувається відповідно до «Положення про організацію і проведення контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти ОНУ імені І.І. Мечникова» (<http://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/documents/polozennya/poloz-org-kontrol 2022.pdf>).

Політика щодо академічної доброчесності: Регламентується Кодексом академічної доброчесності учасників освітнього процесу ОНУ імені І.І. Мечникова, Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату у освітній та науково-дослідній роботі учасників освітнього процесу та науковців ОНУ імені І.І. Мечникова (<http://onu.edu.ua/uk/geninfo/official-documents>).

Політика щодо відвідування та запізнень: Відвідування занять є обов'язковим. В окремих випадках навчання може відбуватись он-лайн з використанням дистанційних технологій. Відпрацювання пропущених занять має бути регулярним за домовленістю з викладачем у години консультацій. Порядок та умови навчання регламентуються «Положенням про організацію освітнього процесу в ОНУ імені І.І. Мечникова» (<https://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/documents/polozennya/poloz-org-osvit-process2022.pdf>).